

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในปัจจุบันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นนับได้ว่ามีบทบาทที่เกี่ยวพันโดยตรงกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ประเทศตั้งแต่ระยะเริ่มแรกที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งผลิตและเตรียมบุคคลเข้ารับราชการ มาเป็นการผลิตกำลังคนในระดับสูงในสาขาวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและการพัฒนาประเทศ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสถาบันอุดมศึกษาได้มีการลงทุนเป็นอย่างมากในการทำหน้าที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การลงทุนในสถาบันอุดมศึกษานั้นนับเป็นการลงทุนที่ต้องใช้งบประมาณการศึกษาในปริมาณและสัดส่วนสูงมากและแพงกว่าการศึกษาในระดับอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องหาวิธีการจัดการอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์และการประเมินถึงการใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ การวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์และประเมินถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเพื่อเปรียบเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเน้นเฉพาะการจัดการศึกษาในสาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ในสามสถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

การวิเคราะห์และประเมินประสิทธิผลของการจัดการอุดมศึกษาในสาขาวิชา เศรษฐศาสตร์นี้ วัตถุประสงค์ความสำเร็จของการบรรลุวัตถุประสงค์และหน้าที่ของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้โดยเน้นเฉพาะในด้านการผลิตกำลังคนเพื่อพัฒนาประเทศ ซึ่งการพิจารณาผลสำเร็จในการผลิตกำลังคนของสถาบันอุดมศึกษาพิจารณาได้จากผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษา กล่าวคือพิจารณาว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในรอบปีการศึกษาต่าง ๆ ออกไปดำรงชีวิตและสามารถออกไปรับใช้สังคมได้อย่างมีคุณภาพ มีความสามารถในการผลิตและปฏิบัติงานหรือไม่ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้พิจารณาถึงการปฏิบัติงานของบัณฑิต เศรษฐศาสตร์และการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้ใน

หน้าที่การงานผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในปี 2526 2527 และ 2528 มีอัตราการมีงานทำในช่วงเวลา 1 ปี หลังการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนบัณฑิตที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน คือมีประมาณร้อยละ 54.4-65.1 และมีอัตราการว่างงานประมาณร้อยละ 18.9-26.7 ในขณะที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยทั้ง 3 รุ่น มีงานทำในอัตราที่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนบัณฑิตที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน และมีอัตราการว่างงานประมาณร้อยละ 37.1-44.5 ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากบัณฑิตเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมีการศึกษาต่อในจำนวนที่น้อยกว่าบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการศึกษาต่อในระดับสูง บัณฑิตผู้ที่มีงานทำมีโครงสร้างของการจ้างงานที่แสดงให้เห็นว่าการจ้างงานของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนนั้นส่วนใหญ่เป็นการจ้างงานของภาคเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากในระยะหลัง ๆ นี้ความต้องการกำลังคนในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในตลาดเอกชนมีมากกว่าตลาดในส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ และเมื่อพิจารณาการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานนั้น ผลปรากฏว่าบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนทั้งสามแห่ง ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ศึกษามาอยู่บ้าง และมีการนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้น้อยถึงน้อยมาก ซึ่งบัณฑิตที่ให้ความคิดเห็นดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่เป็นบัณฑิตที่ทำงานในทุกประเภทหน่วยงาน และโดยเฉพาะบัณฑิตที่ทำงานในภาคเอกชน ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะงานของบัณฑิตที่ทำงานในภาคเอกชนนั้นมีลักษณะงานที่ไม่ใช่งานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ในขณะที่บัณฑิตที่ทำงานในหน่วยงานราชการซึ่งมีจำนวนไม่น้อยตอบว่างานที่ทำงานมีส่วนสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เรียนมา รวมทั้งมีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานมาก แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยนี้ได้มุ่งศึกษารายละเอียดของลักษณะงานที่บัณฑิตปฏิบัติงานอยู่ทั้งวิชาที่บัณฑิตได้ใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงยังไม่อาจชี้ชัดว่างานที่ผู้สำเร็จการศึกษาทำนั้นได้ใช้ความรู้ความสามารถจากการศึกษาเพียงใด

สำหรับการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ได้พิจารณาถึงการจัดการศึกษาภายในระบบในแง่การใช้จ่ายการผลิตและความสูญเสียที่เกิดจากการจัดการศึกษา ซึ่งได้วิเคราะห์จากค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา (ค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์) และความสูญเสียที่เกิดจากการจัดการศึกษานั้น จากการวิเคราะห์พบว่าค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายสถาบันหรือส่วนของผู้จัด จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายดำเนินการ และค่าใช้จ่ายทุนทรัพย์สิน ค่าใช้จ่ายดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา

ของรัฐส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายที่มาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ที่เหลือมาจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายดำเนินการที่จ่ายจากเงินงบประมาณแผ่นดินของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เพื่อการจัดการศึกษาและที่เหลือเป็นการใช้เพื่อการบริหารทั่วไป การปรับปรุงคุณภาพ วิจัย บริการวิชาการและกิจการนิสิตนักศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของมหาวิทยาลัยเอกชนแล้วพบว่าค่าใช้จ่ายดำเนินการในการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจะมีค่าสูงกว่ามาก กล่าวคือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีค่าใช้จ่ายดำเนินการในการผลิตบัณฑิตประมาณ 29,185-33,759 บาท ในขณะที่ของเอกชนมีค่าใช้จ่ายดำเนินการเพียง 18,081 บาท การที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะค่าใช้จ่ายดำเนินการของมหาวิทยาลัยของรัฐได้รวมค่าใช้จ่ายในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น งานวิจัย งานบริการวิชาการ เป็นต้น ในขณะที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมีค่าใช้จ่ายดำเนินการเพื่อการผลิตบัณฑิตเพียงอย่างเดียว และสำหรับค่าใช้จ่ายประเภททุนทรัพย์สินก็พบว่าค่าใช้จ่ายทุนทรัพย์สินต่อการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ 1 คน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีค่าสูงกว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมากเช่นกัน กล่าวคือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเสียค่าใช้จ่ายประมาณคนละ 12,830-34,187 บาท ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเสียประมาณคนละ 8,000 บาท เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะมหาวิทยาลัยของรัฐมีพื้นที่เพื่อการศึกษากว้างขวางกว่าและตั้งอยู่ในย่านชุมชนใจกลางเมือง ประกอบกับมีอาคารสิ่งก่อสร้างอยู่มากกว่า จึงทำให้ค่าใช้จ่ายประเภททุนทรัพย์สินมีค่าสูง และเมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายรวม พบว่าค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์หนึ่งคนของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จะมีค่าสูงกว่าของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมากถึงประมาณ 1.5-2.5 เท่า

ในด้านความสูญเสียเปล่าของการจัดการศึกษา ปัญหาที่ก่อให้เกิดความสูญเสียเปล่าของการจัดการศึกษาในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน เป็นปัญหาที่เกิดจากการออกกลางคันและการเรียนช้ากว่ากำหนดในหลักสูตร ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนมีความสูญเสียเปล่าในการผลิตเป็นจำนวนไม่น้อย กล่าวคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความสูญเสียเปล่าในการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ 1 คน ประมาณ 19,032 บาท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีความสูญเสียเปล่าในการผลิตบัณฑิตประมาณ 25,268 บาท แต่ในมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมีความสูญเสียเปล่าในการผลิตบัณฑิตประมาณ 45,484 บาท

จากการวิเคราะห์ที่กล่าวมาแล้วนั้น พอสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนทั้งสามแห่งเป็นการจัดการ

ศึกษาที่ยังด้อยประสิทธิภาพในแง่ที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้เสียทีเดียว นักและความสำเร็จในการผลิตบัณฑิตที่ปรากฏก็สะท้อนให้เห็นถึงการด้อยประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตในทั้งสามสถาบันการศึกษานั้นด้วย

อย่างไรก็ดี ด้วยความจำกัดของข้อมูลที่อ่านช่วยให้ การวิเคราะห์และประเมิน ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์/ ภารกิจหลักในด้านการผลิตบัณฑิตอย่างกว้าง ๆ เพียงด้านเดียวของภารกิจหลักทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งภารกิจอื่นยังรวมถึงการวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อีกด้วย ดังนั้นการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพในครั้งนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ที่ยังไม่สมบูรณ์ เท่าที่ควร นอกจากนี้การวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพในด้านการผลิตกำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศนี้เป็น การวิเคราะห์จากด้านการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาเพียงด้านเดียว ซึ่งก็อาจเป็นข้อสังเกตได้ด้วยว่าการที่บัณฑิตมีงานทำนั้นอาจจะเป็นด้วยเหตุอื่นที่นอกเหนือไปจาก การได้ความรู้หรือการฝึกฝนจากมหาวิทยาลัยก็เป็นได้ ยิ่งกว่านั้นการวิเคราะห์และประเมิน ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในการวิจัยนี้ก็ เป็นเพียงการวิเคราะห์ในแง่ของค่าใช้จ่ายและ ความสำเร็จที่สถาบันเสียไปในการผลิตบัณฑิตโดยรวม ดังนั้นผลที่ได้จึงแสดงถึงประสิทธิภาพใน การผลิตบัณฑิตของแต่ละสถาบันในแง่ของความสำเร็จในการผลิตบัณฑิตที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมี ได้แสดงถึงความสำเร็จที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้านบุคลากร อาคาร สถานที่ ไร่ด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการอุดมศึกษา สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ครั้งนี้ อาจประมวลเป็นข้อเสนอแนะได้เป็น 2 ข้อ กล่าวคือ

ก. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนควรปรับปรุงหลักสูตรและการสอนเพื่อให้ การผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมี การปรับปรุงหลักสูตรให้มีลักษณะที่เป็นแบบกว้าง ไม่ใช่แบบลึก คือให้นักศึกษาได้เรียนวิชาของ คณะต่าง ๆ ได้มากขึ้น หรือเปิดโอกาสให้เรียนวิชาเอกได้มากกว่าสาขาวิชาชั้น ซึ่งวิธีนี้จะช่วยให้นักศึกษามีความรู้กว้างขึ้นซึ่งทำให้เขาหางานได้มากขึ้น

ข. การศึกษาวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงค่าใช้จ่ายต่อหัวของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะเป็นเพียงข้อมูลที่แสดงในเชิงปริมาณและในเชิงเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน มิใช่การวิเคราะห์และประเมินถึงขนาดของค่าใช้จ่ายต่อหัวที่ต่ำสุด (ค่าใช้จ่ายต่อหัวที่เหมาะสม) (Optimal size) ต่อการผลิตบัณฑิต ซึ่งในเรื่องนี้น่าจะได้รับการศึกษาวิเคราะห์กันอย่างจริงจังเพราะจะเป็นประโยชน์ในการวางแผน และคาดคะเนการลงทุนทางการศึกษาในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ได้มากขึ้นในอนาคต